

آموزش و یادگیری در ایران و جهان

درخت تو گر بار دانش بگیرد
به زیر آوری چرخ نیلوفری را
ناصر خسرو

و آزاد اندیش است دست یابد و به مدد این افراد به اکتشافات علمی و ابداعات فنی جدید دست یافته باشد. جامعه‌های پیشرفته به این حقیقت پی برده‌اند که فرهنگ جدید به شرحی که توصیف شد به دست همت کسانی به دست می‌آید که علاوه بر هوش سرشار، آفریننده و خودآموز و همواره درصدد یادگیری باشند. از این رو، این کشورها که هدف خود را بهبود شیوه زندگانی و پرورش قابلیت‌های همه اعضای خود قرار داده‌اند، سعی می‌کنند برخلاف زمانهای گذشته به جای سرمایه‌گذاری اقتصادی صرف یا دست‌کم به اندازه آن، به سرمایه‌گذاری در آموزش و پرورش طبقات گوناگون جامعه بپردازند و غرض اصلی ایشان این است که از یک سو بر آگاهی افراد بیفزایند و آنان را با مهارت‌ها و شایستگی‌هایی که لازمه زیستن در جامعه آزاد و مرفه است مجهز

ویژه‌نامه‌ای که اینک به خوانندگان تقدیم می‌شود مجموعه‌ای مرکب از مقالاتی است که موضوع آنها مهمترین مسائل کنونی آموزش و پرورش کشور ما و از جهتی در اغلب کشورهای جهان است. تحولات سریعی که در سالهای اخیر در اوضاع اقتصادی و اجتماعی و سیاسی جهان پدید آمده و ارتباط بی‌سابقه‌ای که میان فعالیتها و سرنوشت کشورها برقرار شده است، از یک سو، و ابداع ابزارهای جدید اطلاع‌رسانی از سوی دیگر، نظام آموزش و پرورش کشور، به ویژه کشورهای درحال توسعه را با چالشهای بی‌سابقه‌ای رو به رو ساخته است. در هزاره سوم میلادی که عصر دانش یا دانایی محور نامیده می‌شود جامعه‌ای را پیشرفته می‌شمارند که بتواند بیش از توسعه اقتصادی و سیاسی به فرهنگ جدیدی که مبنای آن آموزش همگانی و وجود افراد دانش‌پرور

در کشور ما نیز هر چند این تحول دیر آغاز شده است و هنوز ابتکارهای مهمی در زمینه‌هایی که به آن اشاره شد دیده نمی‌شود، اما رفته رفته این آگاهی و بیداری پیدا شده است که نمی‌توان با اطلاعات و روشهای گذشته از قبیل روش سخنرانی یا روشهای کتابی به تربیت افراد خلاق و مولد علوم و فنون جدید پرداخت.

آگاهی از دستاوردهای دانشمندان کشورهای که دارای سابقه و فرهنگی متفاوت با سابقه تاریخی و فرهنگ ما هستند نیز در این زمینه همیشه کارساز نیست و از این راه نمی‌توان نوآوری در امر تدریس و یادگیری را انتظار داشت. در حال، طلایه این بیداری و آگاهی و خودآگاهی را می‌توان در کوشش مسئولان کشور برای تأسیس دانشکده‌های علوم تربیتی و پژوهشکده‌های تعلیم و تربیت و دایر کردن دوره‌های تکمیلی در رشته آموزش تدریس و روان‌شناسی تربیتی مشاهده کرد. برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری در راه توسعه دانش آموزش و پرورش و اجرای طرحهای پژوهشی روزافزون پس از انقلاب اسلامی و به ویژه در سالهای اخیر نیز پیشرفتهای مهمی را در این زمینه نوید می‌دهد.

ویژه‌نامه‌ای که اینک پیش روی شما است نمونه‌ای از حاصل تلاشی است که گروهی از دانشمندان و دانشپژوهان روان‌شناسی و علوم تربیتی در دانشگاه پیام‌نور در این حوزه وسیع علمی به خرج داده‌اند. امیدوار است که مجله پیک‌نور علوم انسانی بتواند در آینده نیز با همراهی و همکوشی پژوهشگران در زمینه‌های دیگر علوم تربیتی ویژه‌نامه‌های ارزشمند دیگری تهیه و تدوین و به خوانندگان گرامی خود تقدیم می‌کند. ■

علی محمد کاردان

سازند؛ و از سوی دیگر، و گذشته از توسعه کمی آموزش و پرورش، به کشف و پرورش استعدادهای برجسته‌ای پردازند که می‌توانند وظایف اساسی و خطیر مدیریت جامعه را در همه سطوح با درایت و کفایت انجام دهند و از این مهمتر و بالاتر کسانی باشند که در پدید آوردن اطلاعات علمی و فناوریهای جدید نقش مؤثر و سازنده‌ای داشته باشند. کار گروه اخیر که بیشتر در دانشگاهها و مراکز پژوهشهای علمی و فنی انجام می‌گیرد پایه و مایه پیشرفت اقتصادی و اجتماعی و سیاسی جامعه به شمار می‌رود و در حقیقت مهمترین سرمایه‌ای است که هم اکنون بر سر تصاحب آن جامعه‌های پیشرفته به رقابت می‌پردازند و یکی از راههای به دست آوردن نیروی انسانی لازم برای تولید سرمایه علمی و فنی پدید آوردن نظام آموزش و پرورش است که نخبگان جامعه را برای پژوهشهای علمی و فنی آماده می‌سازد. به همین دلیل است که جامعه‌های پیشرفته و آگاه سعی کرده و می‌کنند نظام آموزش و پرورش خود را با نیازهای جدید هماهنگ سازند و بر اساس پژوهشهای ویژه‌ای که در زمینه دانش آموزش و پرورش و به دست دانشمندان این علم صورت گرفته و می‌گیرد و به منظور تربیت افرادی خلاق و کارآمد، برنامه‌ها و روشهای آموزش و پرورش کشور خود را دگرگون سازند. یکی از گامهای مهمی که در جامعه‌های پیشرفته به طور دائم برداشته می‌شود بررسی راه و روش آموزش یا یاددهی و یادگیری کنونی به منظور بهبودی یادگیری در همه ترازهای نظام آموزشی است و حاصل این تلاش علمی و تربیتی را می‌توان در گزارشهای پژوهشهای دانشمندان کشورهای پیشرفته در زمینه‌های گوناگون علوم تربیتی و از جمله و بویژه در کتابها و مقالات روان‌شناسی تربیتی و روشهای تدریس و نظریه‌های جدید یادگیری مشاهده کرد.